Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

Η ομιλία του Ιωάννη Α. Πολυράκη στο Πολεμικό μουσείο, 25/11/2022.

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζω στην αποψινή εκδήλωση αφιερωμένη στον Καπετάν Ιωάννη Βαρδινάκη ή Βαρδινογιάννη 1823-1900. Ως ομιλητής αισθάνομαι ιδιαίτερη συγκίνηση γιατί γεννήθηκα και μεγάλωσα στο ίδιο χωριό με τον τιμόμενο, με ιστορίες για ηρωϊκούς αγώνες και με τον απόηχο του θρύλου του καπετάν Βαρδινογιάννη.

Ο Ιωάννης Βαρδινάκης (Βαρδινογιάννης) γεννήθηκε στον Άη Γιάννη των Σφακιών, χωριό με λίγους κατοίκους σήμερα, αλλά με ιστορία, χωριό με πολιτισμό, ξακουστό για τα ριζίτικα, που διεκρίνετο για τους ανθρώπους του.

Ο Γρηγόριος Παπαδοπετράκης στο περίφημο βιβλίο του ιστορία των Σφακίων (έκδοση 1971, σελίδα 19) γράφει για αυτό το χωριό. «Το χωρίον τούτο ως εκ του καθαρωτάτου κλίματος παράγει άνδρας ωραίους. Ούτοι τραγουδούσι κάλλιον παντός άλλου τα Σφακιανά λεγόμενα τραγούδια (δηλαδή τα ριζίτικα) άτινα μετά την επιμειξίαν του 1821 διαδόθησαν και εις τας ομόρους επαρχίας.» Επίσης για τους κατοίκους αναφέρει «Ούτοι εκτός των πολυαρίθμων ποιμνίων, έχουσιν και εκτός Σφακίων κτήματα σπουδαία και μεγάλας αρύονται τας οφελείας.»

Δυστυχώς η ιστορία συχνά εστιάζει και προβάλλει τα ίδια ονόματα και άτομα που έχουν πρόσβαση σε αυτήν και αδικεί σημαντικούς αγωνιστές, όπως τον καπετάν Βαρδινογιάννη που τιμούμε σήμερα. Με τη σημερινή εκδήλωση θέλουμε να γνωρίσουμε στο κόσμο αυτόν τον μεγάλο αγωνιστή, τον τίμιο και αφιλοκερδή πατριώτη και να τον αποκαταστήσουμε, έστω και μερικώς, έναντι της ιστορίας.

Η καταγωγή του καπετάν Βαρδινογιάννη, και επομένως και της οικογένειας Βαρδινογιάννη ανάγεται στον φημισμένο Μιχελιακό-παππα (Μιχελιουδόπαππα) του Άη Γιάννη που είχε γυναίκα του τη μικρή κόρη του Δασκαλογιάννη τη Χρυσή, σύμφωνα με τους Νίοκο Αγγελή και Πάρη Κελαϊδή. Ο Μιχελιουδάπαππας, που ήταν ο Παππούς του Βαρδινογιάννη, είχε 5 αγόρια. Ένα από αυτά ήταν ο Βαρδής, πατέρας του καπεταν Βαρδινογιάννη. Ο Βαρδής, ως γυιός παππά πήρε το επίθετο Παπαδάκης όμως ήταν γνωστός με το προσωνύμιο Πασαραμαντής. Ο Βαρδής είχε αγοράσει μεγάλη περιουσία στο χωριο Βασιλάκι στο Σέλινο από ένα τούρκο με το όνομα Πασαραμαντής και και έτσι προέκυψε το προσωνύμιο. Ο Βαρδής έλαβε μέρος στη μεγάλη επανάσταση του 1821 της Κρήτης και απαγχονίστηκε το 1833 στ' Ασκύφου από τους Τούρκους, ως ένας εκ των αρχηγών της επανάστασης του 1833. Τα παιδιά του, Γιάννης, Σπύρος και Παύλος που ήταν μικρά όταν μαρτύρησε οπατέρας τους, πήραν το επίθετο Βαρδινάκης. Ο γυιός του Βαρδή Γιάννης Βαρδινάκης είναι ο Καπετάν Βαρδινογιάννης που τιμούμε σήμερα. Σύζηγος του ήταν η Ειρήνη (Εργηνιά) Ζερβού. Σύμφωνα με την ιστορία των Σφακίων του Γρηγορίου Παπαδοπετράκη, σελ. 492 έκδοση 1971, ο Βαρδινογιάννης φαίνεται ότι το έτος 1863 ήταν ένας εκ των σημαντικών Σφακιανών καπετάνιων που είχαν λόγο για τα Σφακιά.

Επίσης στις σελίδες 453 και 499 του ίδιου βιβλίου φαίνεται η επαναστατική δράση, ως καπετάνιου, του αδελφού του Βαρδινογιάννη, Σπύρου Βαρδινάκη. Ο Σπύρος Βαρδινάκης , που αναφέρεται ως Σπύρος Παπαδάκης, φαίνεται με το βαθμό του πεντακοσιάρχου στην επανάσταση του 1841 και ως ένας μεταξύ των προκρίτων που διηύθυναν τον πατριωτικό αγώνα λίγο μετά το 1858. **Δηλαδή η οικογένεια του Βαρδινογιάννη ήταν οικογένεια αγωνιστών με ηγετικούς ρόλους.**

Αν και δεν υπάρχουν (νομίζω) περισσότερα ιστορικά στοιχεία στην ιστορία του Παπαδοπετράκη και του Ψιλλάκη για την επαναστατική δράση του Βαρδινογιάννη, από χειρόγραφα που βρίσκονται στο

Ιστορικό Αρχείο Κρήτης και αφορούν την επανάσταση του 1866 με αριθμό 190, 193, 199, 203, 221, 249, 269, (βιβλίο «Οικογένεια Βαρδινογιάννη» έκδοση 1992), φαίνεται ότι ως καπετάνιος του χωριού του είχε ηγετικό ρόλο στα Δυτικά Σφακιά κατά την επανάσταση του 1866-69.

Εστιάζουμε σε αυτά τα χειρόγραφα και περιοριζόμαστε μόνο σε μια μικρή χρονική περίοδο, τον Ιούλιο του 1867, για να δείξουμε τις αρετές του Βαρδινογιάννη αλλά και να υπεισέλθουμε στη μικροδομή της επανάστασης με τις δυσκολίες υπό τις οποίες διεξαγόταν.

Τονίζουμε ότι το καλοκαίρι του 1867 αναμενόταν εκστρατεία των Τούρκων στα Σφακιά, που πραγματοποιήθηκε τελικά στις 11 Ιουλίου και ότι την εποχή αυτή ο Βαρδινογιάννης είχε αναλάβει τη φρούρηση των παραλίων των δυτικών Σφακιών και τη παραλαβή των εφοδίων που έφταναν σε αυτά από την ελεύθερη Ελλάδα.

Σημειώνω ότι το στρατηγείο της επανάστασης και η έδρα της προσωρινής κυβέρνησης Κρήτης, εκείνη την εποχή ήταν στο Μουρί, ένα ορεινό χωριό πάνω από τη Χώρα των Σφακιών, σε 1200 μέτρα περίπου υψόμετρο ακατοίκητο σήμερα. Επίσης το Αρκάδι που αναφέρουμε παρακάτω είναι ένα από τα ατμόπλοια που με μεγάλο κίνδυνο, ξεφεύγοντας του Τούρκικου στόλου, έφερναν από την ελεύθερη Ελλάδα πολεμοφόδια, δέρματα και παξιμάδι στα νότια παράλια της δυτικής Κρήτης για να ενισχύσουν την επανάσταση. Οι Τούρκοι το αποκαλούσαν Σεϊτάν Βαπόρ.

Διαβάζω ένα απόσπασμα από το χειρόγραφο, 203 των ιστορικών αρχείων Κρήτης που είναι επιστολή του Ιωάννη Βαρδινάκη προς τη Επαναστατική Γενική Συνέλευση Κρήτης στο Μουρί με ημερομηνία 2 Ιουλίου 1867.

«Κατά την προσταγήν σας ήλθομεν εις Αγίαν Ρουμέλην και εσυστήσαμεν την ενταύθα βάρδιαν από 65 ανθρώπους, τους δε λοιπούς εντοπίους και ξένους εδιορίσαμε να έλθουν εις το στρατόπεδον. Εις τους ανθρώπους της βάρδιας εδώκαμεν διαταγήν,

εάν έλθει το Αρκάδι, να προσέξουν να αποθηκευθεί το πράγμα, να μη γίνει διάγουμα (να μη διασκορπιστεί, να μη χαθεί). Σωματάρχηδες αυτών των ανθρώπων της βάρδιας είναι ο καπετάν Μιχάλης Γιανναράκης και ο Καπετάν Ανδρέας Κουφηνάκης…..»

« Έχουν μερικόν παξιμάδι εδώ, όσον αφήκαν τα χωρία από την Ανώπολιν και εδώ. Όμως δεν ημπορούν να τρώγουν ξερό παξιμάδι, όθεν παρακαλείσθε να στείλετε μερικά χρήματα δια να παίρνουν και μερικόν προσφάγι και δια εδώ και δια το στρατόπεδον και εάν δεν ευκολύνεστε, να μου γράψετε γράμμα και εγώ ημπορώ να δανιστώ να τους ευκολύνω. ….»

Σημειώνω εδώ ότι ο Βαρδινογιάννης δανείστηκε κατά καιρούς χρήματα για να ενισχύσει τον αγώνα και έβαλε ενέχυρο ολόκληρη την περιουσία του. Τά δάνεια αυτά, λόγω οικογενειακών συμφορών δεν μπόρεσε να ξεπληρώσει και οι δανειστές απαίτησαν αργότερα ολόκληρη περιουσία του. Ο Σταύρος Αντρούλακας, γαμπρός του από το Λουτρό, για να γλυτώσει το σπίτι του το αγόρασε και του το έδωσε πίσω. Σύμφωνα με τον κύριο Βαρδή Βαρδινογιάννη τον γνωστό Γιατρό Καρδιολόγο που μας τιμά με τη παρουσία του, κάτι ανάλογο έγινε και με τη μεγάλη περιουσία που είχε στο χωριό Βασιλάκι, στο Σέλινο.

Σημειώνω επίσης ότι ο καπετάν Μιχάλης Γιανναράκης, που αναφέρεται στο χειρόγραφο ως σωματάρχης, ήταν ακόμη ένας γιγαντόσωμος άνδρας και φημισμένος πολεμιστής από το ίδιο χωριό με τον Βαρδινογιάννη, τον Άη Γιάννη, γνωστός ως Γιανναρομιχελής. Επίσης στο ατμόπλοιο Αρκάδι ήταν μέσα άλλος ένας μεγάλος πολεμιστής από το ίδιο Χωριό ο φημισμένος Χαρισοξηρούχης.

Συνεχίζω με ένα απόσπασμα από το χειρόγραφο 193, επιστολή του Ιωάννη Βαρδινάκη με ημερομηνία 7 Ιουλίου 1867, 4 μέρες πριν την εισβολή των Τούρκων στα Σφακιά.

Προς την Σεβαστή Κυβέρνησιν της Κρήτης,

Έλαβον το γράμμα και εκατάλαβα καλώς τα γραφόμενα. Τη Βραδυά όπου ήλθομεν εστείλαμεν τον Κυριακίδην εις Λιβανιανά και έστειλα και γράμμα του Μιχελή και εφρόντισα και έστειλα 52 κάσες φυσέκια. Το Βράδυ χθές εβγήκα στα Κρούσια (τα Κρόυσια είναι ορεινή περιοχή, μια ώρα δρόμο από το χωριό Άη Γιάννη, σε 1200 μέτρα υψόμετρο) και εβρήκα 7 χτήματα (γαϊδουράκια μεταφοράς) και έφεραν από το Διαλεσκάρι εις Αράδαινα 18 κάσες αλλά είναι των ανθρώπων τα χτήματα ψοφησμένα και δεν ξέρω πως θα κάμωμεν τη δουλεά μας.

Διά τροφάς, διά πετζιά (δηλαδή δέρματα) όπου μου γράφετε πηγαίνω μόνος μου εις Αγιά Ρουμέλην να δω πως θα μπορέσω να τα μεταχειριστώ αλλά όταν δεν είμαι και εδώ δεν έχει ποιος συνάξει χρήματα και το πετσί το αγαπούν οι άρπαγες και πρέπει να το βλέπω μοναχός μου και αν σας στείλω γράμμα ότι τόφεραν στο Διαλεσκάρι, αμέσως να στείλετε χτήματα να το πάρουν διότι δεν θέλω να το μεταχειριστούν πολλά χέρια θέλοντες και λοιποί. (Σημειώνω ότι τα δέρματα ήταν περιζήτητα, ήταν είδος πρώτης ανάγκης για την επιδιόρθωση των στιβανιών (υποδημάτων) των πολεμιστών, τα οποία έραβαν οι ίδιοι επάνω στα στιβάνια με λουρί).

Και γράφει παρακάτω:

« Εμένα δε μου γροικούν οι άνθρωποι και μόνο μου δείχνει ο ένας τα ποδάρια του ότι είναι ξυπόλυτος και ο άλλος (μου λέει) πως πεινούν.»

Διαβάζω επίσης ένα απόσπασμα από το έγγραφο 190, επιστολή του Ιωάννη Βαρδινάκη προς τη Επαναστατική Κυβέρνηση Κρήτης με ημερομηνία 9 Ιουλίου 1867, 2 ημέρες πριν την εισβολή των Τούρκων.

Μου λέτε για τη βάρδια του Κουλουρίδη και του Λουτρού. Χωρίς σωματάρχη δεν μπορεί να φυλαχτεί η βάρδια και εδώ δεν έμειναν

εξόν μόνον όσοι κρύβονται του πολέμου και πρέπει να βρείτε τον Τσελεπή να κάμετε ένα σωματάρχη και να συνάξει και άλλους και να σέρνει και δικούς του. Έτσι μπορεί να φυλαχτεί η βάρδια αλλιώς με μαζώματα απεδώ και απεκεί δε μπορεί να φυλαχτεί και να μη ξεγνοιάσετε διότι εδώ δεν είναι ανθρώποι. Σημειώνω ότι Η περιοχή Κουλουρίδη είναι στο παλαιό βατό δρόμο Σφακιά-Ανώπολης, ψηλά προς την Ανώπολη και προφανώς είχε στόχο να εμποδίσει τους Τούρκους να ανέβουν στην Ανώπολη.

Ο Π. Κριάρης τόμος Γ σελ. 445 παραθέτει επιστολή της Προσωρινής Κυβέρνησης Κρήτης προς την Ελληνική Κυβέρνηση που γράφτηκε από το Μουρί. Μεταξύ άλλων αναφέρεται στην επιστολή:

Στις 10 Ιουλίου 1867 ατμμόπλοιον (απεσταλμένο από τον Ομέρ Πασά) κατέπλευσεν εις Εμπρόσγιαλον και απεβίβασεν τον Ανδρέα Πατεχάκην με σκοπόν να πείσει τους Σφακιανούς εις υποταγήν. Ο οπλαρχηγός Ιωάννης Βαρδινάκης, φυλάττων εκεί και τον άνθρωπον συνέλαβε και την αυτοκρατορικήν λέμβον εσύλησεν. …. Διαψεύδομεν τα διαδοθέντα από του στρατάρχου Ομέρ Πασά περί υποταγής της Κρήτης και ιδίως των Σφακίων, διαμαρτυρόμεθα και πάλι διά τα μέσα άτινα μετέρχεται (Ο Ομέρ Πασάς) όπως εκβιάσει τον Κρητικό Λαό εις υποταγήν. (Η αιώνια Τουρκική προπαγάνδα και τα ψέματα…)

Στις 11 Ιουλίου 1867 οι Τούρκοι μπαίνουν στ' Ασκύφου και προχωρούν στην Ανώπολη.

Σύμφωνα με την Ιστορία του Παπαδοπετράκη, Οι Σφακιανοί αφου εξασφάλισαν (ως ένα βαθμό, κατά τη γνώμη μου) τις οικογενειές τους «συναποφάσισαν με επαναστάτες των όμορων επαρχιών να αντισταθούν και να αναχαιτίσουν τους Τούρκους στο βαθύ Φάραγγα της Αράδαινας που τέμνει κάθετα την επαρχία αρχίζοντας από τα ψηλά βουνά και φθάνει μέχρι τη θάλασσα.» Και συνεχίζει. «Επίστευαν, αγνοώντας την ιστορία, ότι έτσι θα είχαν προστατευμένα τα νότα τους αλλά συνέβη ακριβώς το αντίθετο, ότι και το 1770 και 1824. Η μάχη συνήφθη φοβερά και πεισματώδης δια ξηράς και θαλάσσης. Οι Έλληνες μόλις όντες 1000 τον αριθμόν, από τα έμπροσθεν είχον στρατόν υπερβαίνοντα τας 75.000 από δε τη θάλασσα 9 θωρηκτά πλοία άτινα εξεσφενδόνιζαν βόλια επί των νότων αυτών. Βλέποντας οι Τούρκοι την ισχυράν αντίστασιν των Επαναστατών αποφάσισαν να μεταφέρουν στρατό δια θαλάσσης.»

Έτσι, στις 14 Ιουλίου μεγάλες δυνάμεις των Τούρκων περίπου 3.000 ένοπλοι αποβιβάζονται στο Διαλεσκάρι με επικεφαλής τον Δελή-Χουσεϊν. (Το Διαλεσκάρι είναι τα σημερινά Μάρμαρα, στην έξοδο του φαραγγιού της Αράδαινας στη θάλασσα.)

Ο Βαρδινογιάννης με τις ελάχιστες δυνάμεις που διαθέτει χρονοτριβεί τη προέλαση του εχθρού αλλά δεν μπορεί να τη σταματήσει και υποχωρώντας ενώνεται με τους επαναστάτες στο Φάραγγα όπου αμύνεται. Εκεί έγινε μεγάλη και φονική μάχη. Οι επαναστάτες αιφνιδιάστηκαν και βρέθηκαν ανάμεσα σε δυό πυρά όταν τους επιτέθηκαν οι Τούρκοι από τα νότα τους. Ο τόπος δεν βοηθούσε πλέον, ήταν καθαρός και δεν παρείχε κάλυψη και προστασία. Μετά από σκληρή μάχη, οι επαναστάτες που είχαν μεγάλες απώλειες, έφυγαν προς τα Κρούσια για να σωθούν. Μεταξύ των άλλων σκοτώθηκε ο αρχηγός των Δυτικών Σφακιών Τσελεπής Γ. Δασκαλογιάννης, και ο Λακιώτης οπλαρχηγός Μπελεγρής. (Ψιλλάκης Τόμος Δ, σελ. 304).

Από τους Τούρκους, που είχαν επίσης μεγάλες απώλειες, σκοτώθηκε ο Δελή Χουσεϊν και τραυματίστηκε ο διοικητής του Μεγάλου Κάστρου Ρεσίτ Πασάς, που πέθανε αργότερα στο Ηράκλειο από αυτό το τραύμα (Παπαδοπετράκης σελ. 546).

Η ικανότητα, η τιμιότητα και ο αφιλοκερδής πατριωτισμός που επέδειξε ο Βαρδινογιάννης στην επανάσταση του 1866-69 είχαν ως αποτέλεσμα να οριστεί ο Βαρδινογιάννης Γενικός Αρχηγός των Σφακιών στην επόμενη επανάσταση του 1877-78.

Διαβάζω το παρακάτω χειρόγραφο εκλογής του Βαρδινογάννη ως Γενικού Αρχηγού των Σφακιών. Είναι φωτοτυπία εγγράφου των Γενικών Αρχείων του Κράτους που έφτασε σε εμένα από τον εκλεκτό Σφακιανό Ευτύχη Τζιρτζιλάκη που τον ευχαριστώ.

«Εκλογητάριο

Συνελθόντες σήμερον οι υπογεγραμμένοι Στρατιωτικοί και πληρεξούσιοι της επαρχίας Σφακίων προς εκλογήν Γενικού Αρχηγού της επαρχίας ημών κατά το παρόν κίνημα και λαβόντες υπόψιν τας παρομοίας περιπτώσεις εις ας εξελέγη γενικός αρχηγός και παρά τας λοιπάς επαρχίας της Κρήτης, μετά ωρίμου σκέψην εξελέξαμεν τούτον ως γενικόν αρχηγόν τον συνεπαρχιώτη μας κύριον Ιωάννη Βαρδινάκην καθά ευρίσκοντες εν αυτώ, τα προσόντα της ικανότητας και τιμιότητας άτινα απαιτούνται …….(ακολουθούν δύο δυσανάγνωστες γραμμές)….των στρατιωτικών της επαρχίας ημών. Εδέξατο τούτο και υπογραφόμεθα.

Εν Χώρα Σφακίων 30 Μαρτίου 1878.

Ακολουθούν 366 υποραφές με πρώτα τα ονόματα Μιχαήλ Α. Μανουσέλης, Ρούσος Χριστοδουλάκης, Γιώργος Αντρουλακάκης, …

Έχουν διασωθεί και φυλάσσονται στο αρχείο της οικογένειας Βαρδινογιάννη αρκετά έγγραφα από την εποχή που ο Βαρδινογιάννης ήταν Γενικός Αρχηγός των Σφακιών. Για οικονομία χρόνου τα παραλείπω. (Βλέπε «Οικογένεια Βαρδινογιάννη» έκδοση 1992).

Με την επανάσταση του 1877-78, η Τουρκία, υποχρεώθηκε να υπογράψει τον Οκτώβριο του 1878 τη Σύμβαση της Χαλέπας που βελτίωσε σημαντικά τον υπάρχοντα Οργανικό Νόμο και παραχώρησε είδος ημιαυτονομίας στην Κρήτη.

Ως αποτέλεσμα των προνομίων αυτών ήταν η έκδοση κρητικών εφημερίδων και η ίδρυση πολιτικών κομμάτων στη Κρήτη που συνεδρίαζαν στη Κρητική Βουλή.

Συνεχίζοντας για τον Βαρδινογιάννη, σημειώνω ότι οι παλαιότεροι από όσους μεγάλωσαν στον Αη-Γιάννη και στα γύρω χωριά των Σφακιών γνωρίζουν το θρύλο αυτού του γιγαντόσωμου καπετάνιου. Τις διηγήσεις αυτές επιβεβαιώνει και το ημερολόγιο του Ιωσήφ

Λεκανίδη. Ο Λεκανίδης είχε σπουδάσει νομικά και είχε πρωταγωνιστικό ρόλο στην επανάσταση του 1895-98, που έφερε την αυτονομία της Κρήτης. Ήταν γενικός γραμματέας της μεταπολιτευτικής επιτροπής. Γράφει στο ημερολόγιό του ότι με τους συντρόφους του Κουνδουράκη, Σπύρο Βαρδινογιάννη, Στ. Χριστοδουλάκη, Κατσουλογιώργη, Ι.Κ. Κουνδουράκη, Σ. Βότζη, Γ. Τσούρδο και Μ. Σεϊμένη, αφού πέρασαν τα χωριά Καλούς Λάκκους, Μουρί, Ανώπολη έφθασαν στον Άγιο Ιωάννη. Γράφει:

«7 Σεπτεμβρίου 1896, (πριν 126 χρόνια από σήμερα) Σάββατο αφικνούμεθα εις το ορεινό χωρίον Άγιος Ιωάννης και καταλύομεν εις την οικίαν του γέροντος Βαρδινογιάννη, χρηματίσαντος γενικού αρχηγού της Επαρχίας Σφακίων κατά την επανάστασιν της Κρήτης το έτος 1878, όπου τυγχάνομεν μεγάλης περιποιήσεως και όπου διανυκτερεύομεν.

8 Σεπτεμβρίου 1896, Κυριακή, εξακολουθούμε φιλοξενούμενοι εν τη οικογενεία Βαρδινογιάννη, όπου παραθέτουν ημίν πλούσια γεύματα εξ αρίστων κρεάτων, γαλακτερών, μέλιτος και εγχώριου οίνου. (Τονίζω τη πρόταση πλούσια γεύματα εξ αρίστων κρεάτων, γαλακτερών, μέλιτος και εγχώριου οίνου, χαρακτηριστικά της φιλοξενίας και των προϊόντων του Άη Γιάννη και τονίζω ότι όσοι ερχότανε σε αυτό το χωριό μιλούσαν για τη φιλοξενία που απολάμβαναν).

Με εκπλήσσει ο όγκος του σώματος του γέροντος Βαρδινογιάννη. Πληροφορούμαι ότι δια την κατασκευήν των υποδημάτων του απαιτούνται διπλάσια δέρματα των όσων απαιτούνται των άλλων ανθρώπων. Παρατηρώ ότι κάθεται επί καθέκλας εγχωρίου κατασκευής με πλάτος υπερδιπλάσιο των συνήθων καθεκλών. Είναι πολύ υψηλός. Μας λέγουν ότι έχει βάρος 145 οκάδων (περίπου 186 κιλά). Εν τούτοις κατά τη νεότητά του ότε εζύγιζε 122 οκάδες (156,5

κιλά) ήτο ευκίνητος και επιδέξιος κυνηγός αγριμίων εισδύων εις τας μάλλον αποκρήμνους φάραγγας (ένα από τα πλέον δημοφιλή και επικίνδυνα σπορ της εποχής) » (Αυτά ακριβώς άκουγα από τον πατέρα μου Ανδρέα για τον Βαρδινογιάννη !).

Ο Καπετάν Βαρδινογιάννη πέθανε το 1900. Στην επιτύμβια πλάκα, εντοιχισμένη στη καμάρα του μνήματός του στο κοιμητήριο του Αγίου Γεωργίου του Χωριού του, αναγράφεται το όνομα του νεκρού «Ιωάννης Β. Βαρδινάκης Γενικός Αρχηγός Σφακίων» και ακολουθεί το ποίημα «Από τα Σφακιανά βουνά έως τον Ψηλορίτη σαν Αμαζόνα πολεμά αιώνια η Κρήτη για τη χρυσή τη λευτεριά. Και νάτη στολισμένη με τ'αγαθά της το παιδί του Βασιλιά μας φέρνει. Γλυκύς καρπός εβλάστησε από τα βασανά μας και τον θερίζουν με χαρά και δόξα τα παιδιά μας».

Ακολουθεί νεκρολογία που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Αλήθεια» του Ηρακλείου με ημερομηνία 10 Φεβρουαρίου 1901 (Όχι όμως μια εβδομάδα μετά από τον θάνατο του Βαρδινογιάννη που γράφει το κείμενο).

«Μόλις συνεπληρώθη έτος από το θάνατο του ονομαστού Κωσταρού Βολουδάκη και τα Σφακιά υφίστανται ετέραν απώλειαν με τον θάνατον του Ιωάννη Βαρδινάκη συμβάντος εν Αγίω Ιωάννη την παρελθούσαν εβδομάδα. Ο μεταστάς χρηματίσας Γενικός Αρχηγός της ενδόξου αυτού επαρχίας ήν πολλάκις αντιπροσώπευεν εν τη Κρητικής Συνελεύσεως, υπήρξε τύπος εντιμοτάτου και λίαν αφιλοκερδούς πατριώτου. Ο Βαρδινογιάννης όπως κοινώς εκαλείτο, ήτο ο μεγαλοσωμότερος λόγω ύψους και αναλόγων σωματικών διαπλάσεων όν εγνώρισεν εν Κρήτη η παρούσα γενεά. Το γιγαντώδες δε αυτού και κανονικότατον συνάμα ανάστημα εσυνοδεύετο μέχρις εσχάτων μετά πολής ρώμης, ευκαμψίας και ευκινησίας. Ότ' επί Φωτιάδου η Γενική Συνέλευση (Κρήτης) συνεδρίαζε επί της οδού Κανιβάρου οικίαν του Αζιζ Βέη, πάντες μετά θαυμασμού ητένιζαν (ατενίζω: βλέπω από μακρυά συνήθως με ευχαρίστηση και θαυμασμό) προς τον πελώριον πληρεξούσιον των Σφακιών καθήμενον κατά την ανατολικήν γωνίαν της Βουλής εις θέσιν επι του αυτού κατασκευασθείσαν.

Θα πούμε τώρα μια ακόμη ιστορία για τον Βαρδινογιάννη που ο εκλεκτός Ανωπολίτης Ανδρέας Χατζηπολάκης, βαθύς μελετητής της ιστορίας των εθίμων και των παραδόσεων των Σφακιών την άκουσε από τον Πατέρα του Παύλο και τον ευχαριστούμε που τη διέσωσε. Σημειώνω ότι οι Σφακιανοί σε πανηγύρια και σε εορτές συνήθιζαν να κάνουν διάφορα είδη διαγωνισμών και αγώνων. Η ιστορία είναι η ακόλουθη στη γλώσσα που τη διηγείται ο Παύλος Χατζηπολάκης:

Ήτονε ένας Βαρδίνης, ο Βαρδινογιάννης ο οποίος ήτανε θηρίο άντρας. Δεν είχε ζωηρότερο άντρα η Σφακιανή επαρχία. Και ηρχότανε επά πέρα (δηλαδή εδώ στην Ανώπολη) στη διπλανάσταση στην εκκλησία του του Άη Γιώργη τη Λαμπρή. Εμαζευότανε κόσμος εκειά και εδιασκεδάζανε, εγλεντούσανε, με τα σαλιβάρια οι άθρωποι και ερχότανε και αυτός από τον Άη Γιάννη. Και εσταμάτα και έβανε μια λίρα σε κάθε του πόδα. Και έστεκε εκειά πέρα ακίνητος. Και λέει: Όποιος βρεθεί και με αμπώξει και φύγω να πάρει τσι λίρες. (δηλαδή όποιος καταφέρει και με σπρώξει και φύγω προς τα πίσω να πάρει τις λίρες.) Και εκάμανε δοκιμή πολλοί μα δε κατάφερε κανένας να τον αμπώξει να φύγει από εκειά που έστεκε. Ήτονε τόσο ζωηρός τόσο… σαν το βουνό, ήτονε ακούνητος. Δεν εμπόρεσε άνθρωπος νατονέ κουνήσει. Έστεκε ακούνητος εκειά πέρα. Και κάποιος (δεν αναφέρω το όνομά του αλλά από γνωστή οικογένεια της Ανώπολης) του λέει: Εγώ θα σ'αμπώξω και θα πάρω τσι λίρες. Άμα τα καταφέρεις Καπετάν Μανούσο χαλάλι σου, του απαντά. Επήγε από απόσταση πέντε-δέκα μέτρων και παίρνει φόρα για να τον αμπώξει μα γη το βουνό εχτύπα γη στο Βαρδινογιάννη, το ίδιο. Μήτε εσάλεψε καθόλου. Δεν εμπόρεσε άνθρωπος να τονεκουνήσει.

Αυτός ήταν ο καπετάν Βαρδινογιάννης, γίγαντας, θρύλος, αγωνιστής, ικανός και αφιλοκερδής πατριώτης!

Θεωρώ όμως απαραίτητο να πούμε δυο λόγια και για τους απογόνους του, αυτούς με το DNA του Καπετάν Βαρδινογιάννη. Ότι να πούμε για αυτούς φαίνεται λίγο, αλλά και εκ του περισσού, δεδομένου ότι η οικογένεια Βαρδινογιάννη είναι γνωστή ανά το Πανελλήνιο αλλά και σ'ολόκληρο το κόσμο. Θα περιοριστούμε κυρίως στο γενεαλογικό δένδρο της οικογένειας και σε λίγες αναφορές σχετικά με τα Σφακιά. Εξάλλου η σημερινή εκδήλωση αναφέρεται στο Γεννάρχη της οικογένειας, Καπετάν Βαρδινογιάννη.

Ο Βαρδινογιάννης άφησε τα αγόρια Παύλο, Βαρδή και Σπύρο και τα κορίτσια Ελένη (μετέπειτα Κούνδουρου) Αννίτσα (μετέπειτα Κοσμαδάκη) και Μαρία (μετέπειτα Αντρούλακα).

Η οικογένεια Βαρδινογιάννη αποτελείται από δύο βασικούς κλάδους, τους απογόνους του Παύλου Βαρδινογιάννη, που αποτελούν τον κλάδο της επισκοπής Ρεθύμνου και τους απογόνους του Βαρδή Βαρδινογιάννη, που αποτελούν τον κλάδο του χωριού Βασιλάκι του Σελίνου. Ο Σπύρος που μετανάστευσε στην επαρχία Αγίου Βασιλείου της οποίας υπήρξε έπαρχος, δεν απέκτησε αγόρια.

Ο Παύλος Βαρδινογιάννης, 1860-1892, το 1885 εγκατέλειψε τον Άη-Γιάννη και εγκαταστάθηκε αρχικά στη Σκαλωτή των Σφακιών και στη συνέχεια στην Επισκοπή Ρεθύμνου. Σύζηγός του ήταν η Αικατερίνη Μανούσακα (Βλαντά). Απέκτησε δυό αγόρια τον Γιάννη και τον Σίφη. Ο Γιάννης, 1888-1966, ήταν σημαίνον μέλος της Επισκοπής Ρεθύμνου, σπουδαίος επιχειρηματίας, έχαιρε άκρας εκτίμησης και επί σειρά ετών υπήρξε πρόεδρος της κοινότητας. Συζηγός του ήταν Χρυσή Θεοδωρουλάκη.

Παιδιά του Γιάννη είναι τα μέλη της γνωστής ανά το Πανελλήνιο για τη πολιτική και επιχειρηματική της δραστηριότητα Οικογένειας, μιας από τις σημαντικότερες οικογένειες της Ελλάδος, γνωστής ως Οικογένεια Βαρδινογιάννη (αν και είναι μόνο ο ένας κλάδος της). Μέλη της ήταν οι γνωστοί ανά το Πανελλήνιο, Παύλος, Σίφης, Νίκος,

Βαρδής, Γιώργος και Θεόδωρος Βαρδινογιάννης αλλά και τα κορίτσια Αμαλία (μετέπειτα Σεραφημάκη) και Ελένη (μετέπειτα Κεφαλογιάννη).

Ο Βαρδής Βαρδινογιάννης (που μας τιμά σήμερα με τη παρουσία του) ηγείται Επιχειρηματικού Ομίλου και είναι ένας από τους ισχυρότερους παράγοντες της ελληνικής οικονομίας με παγκόσμια ακτινοβολία και η σύζηγός του Μαριάννα (που επίσης παρευρίσκεται) αναπτύσσει σημαντικές φιλανθρωπικές δραστηριότητες.

Επίσης μας τιμά με την παρουσία του, ο επιχειρηματίας και εφοπλιστής Γεώργιος Βαρδινογιάννης, γνωστός με το προσωνύμιο «Καπετάνιος».

Οι απόγονοι, της παραπάνω οικογένειας συνεχίζουν με σημαντικές επιστημονικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες και αναφέρουν με υπερηφάνεια ως κοιτίδα καταγωγής τους τον Άη-Γιάννη των Σφακιών.

Στο σημείο αυτό τονίζουμε την μεγάλη αγάπη της οικογένειας Βαρδινογιάννη για τα Σφακιά και ιδιαίτερα για το χωριό της καταγωγής τους. Η παραπάνω Οικογένεια Βαρδινογιάννη προσέφερε δωρεάν τη γέφυρα του φαραγγιού της Αράδαινας, γνωστής ανά το Πανελλήνιο ως Γέφυρα Βαρδινογιάννη για να μπορέσει να φτάσει ο αμαξωτός δρόμος στο χωριό Άη Γιάννη, στο τόπο της καταγωγής τους.

Επίσης ο Βαρδής Βαρδινογιάννης της παραπάνω οικογένειας, ανακαίνισε πριν μερικά χρόνια, το σπίτι του καπετάν Βαρδινογιάννη στον Άη Γιάννη των Σφακιών, για να στέκει ανά τους αιώνες ως ιστορικό μνημείο αλλά και ως φάρος καταγωγής ολόκληρης της οικογένειας Βαρδινογιάννη.

Επίσης η Ένωση των Απανταχού Σφακιανών θυμάται πάντα με ευγνωμοσύνη ότι η ιδιόκτητη αίθουσα που στεγάζεται σήμερα, στην

οδό Εμμανουήλ Μπενάκη και Ζαλόγγου γωνία, στο κέντρο της Αθήνας, είναι δωρεά της παραπάνω οικογένειας Βαρδινογιάννη προς την Ένωση.

Ακόμη η Οικογένεια Βαρδινογιάννη (Οι αδελφοί Βαρδινογιάννη) επανέκδοσαν το 1971, το περίφημο βιβλίο της Ιστορίας των Σφακίων του Γρηγορίου Παπαδοπετράκη, σημαντική συμβολή στην ιστορία, τις παρδόσεις και τον πολιτισμό των Σφακιών και της Κρήτης.

Επίσης εμπορικά πλοία του Ομίλου Βαρδινογιάννη φέρουν Σφακιανά ονόματα χωριών όπως Άη-Γιάννης, Ίμπρος, Σφακιά κ.λ.π.

Ο άλλος γυιός του Καπετάν Βαρδινογιάννη ο Βαρδής, μετανάστευσε στο Σέλινο το 1885 και εγκαταστάθηκε στο χωριό Βασιλάκι. Έπαιξε σημαντικό ρόλο στα δημόσια πράγματα της επαρχίας Σελίνου. Υπήρξε πληρεξούσιος της Επαρχίας στην Επαναστατική Συνέλευση των Κρητών το 1912. Οι Σελινώτες τον αποκαλούσαν «Καπετάν Βαρδή». Σε νεκρολογίες τον εξυμνούν και τον αναφέρουν ως άνθρωπο που έχαιρε άκρας υπόληψης και ότι υπήρξε κινητήριος μοχλός πάσης προοδευτικής κίνησης εις την κοινωνία της Παλαιόχωρας και του Σελίνου.

Ο Βαρδής δημιούργησε σπουδαία οικογένεια με παιδιά που κατάφεραν να σπουδάσουν σε αυτά τα δύσκολα χρόνια των αρχών του 1900 και να διακριθούν στην Εθνική Αντίσταση, και τη πολιτική.

Γυιοί του Βαρδή ήταν ο Γιάννης (1900-1952) δικηγόρος στην Αθήνα, Γιώργος (1907) δικηγόρος στην Αθήνα, Θανάσης (1910) κτηματίας στο Σέλινο, Μανώλης (1924-1986) γιατρός στα Χανιά, και ο Βαρδής, δικηγόρος στην Αθήνα, ιστορικός, συγγραφέας, με πλούσια πολιτική δραστηριότητα στον αριστερό δημοκρατικό χώρο.

Οι απόγονοι και αυτών των Βαρδινογιάννηδων, διέπρεψαν και διαπρέπουν στις επιστήμες με σημαντικούς απογόνους που αναφέρουν με υπερηφάνεια ως τόπο καταγωγής τους τον Άη-Γιάννη των Σφακιών.

Με τη σημερινή εκδήλωση η Ένωση των Απανταχού Σφακιανών τιμά τον μεγάλο Καπετάνιο Ιωάννη Βαρδινάκη, γενάρχη της οικογένειας Βαρδινογιάννη. Επίσης ευχαριστεί τους απογόνους του Καπετάν Βαρδινογιάννη, για τη αγάπη τους για τα Σφακιά και που δεν ξεχνούν τη καταγωγή τους.